

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **J. D. H.**, zastoupený advokátkou JUDr. Klárou Veselou Samkovou, Ph.D., se sídlem Praha 2, Španělská 6, proti žalovanému: **Ministerstvo životního prostředí**, se sídlem Praha 10, Vršovická 65, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 5. 2009, č. j. 570/2042-09b/07, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2010, č. j. 9 Ca 244/2009 – 14,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností napadeným usnesením Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) zamítl žádost žalobce o přiznání osvobození od soudních poplatků, neboť žalobce nesplňoval předpoklady pro osvobození od soudních poplatků stanovené zákonem. Žalobce věrohodným způsobem nedoložil, jakým majetkem a finančními prostředky disponuje. Dále soud uvedl, že v řízení vyšlo najevo, že žalobce vlastní majetek větší hodnoty, který mu umožňuje opatřit si prostředky potřebné k zaplacení soudního poplatku.

V kasační stížnosti uplatňuje žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační důvody ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a e) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen s. ř. s.). Stěžovatel trvá na tom, že mu je upírán přístup ke spravedlnosti účelovým znemožněním opravných prostředků ve věci, kdy byl ze strany českých úřadů resp. českého státu vážně ohrožen na svých právech, přičemž možná náprava spočívá v odstranění nezákonně uložených pokut na jeho lesním majetku a v náhradách za devastaci tohoto lesního majetku v čase jeho smrtelného onemocnění, kdy jeho spoluvlastník, český stát, zanedbal své povinnosti při společné správě.

Stěžovatel odmítá názor soudu, podle kterého by si měl náklady řízení hradit. Nesouhlasí s doporučením soudu majetek prodat a má za to, že tento názor soudu nemá precedens v justiční praxi, je přímo nemorální a popírá ducha a smysl zákonů. Je toho názoru, že takováto transakce by však byla nemožná již proto, že na parcelách stěžovatele vážně nucená exekuce.

Stěžovatel znovu apeluje na to, aby soudy nebagatelizovaly jeho současný zdravotní stav, neboť on sám je smrtelně nemocen a čelí mnoha lékařským zákrokům, kterými se snaží zachránit si život a jako cizinec nese osobně valnou část finančních nákladů na poskytování zdravotní péče. Znovu opakuje, že nemá dostatek finančních prostředků na krytí soudních poplatků, které ve vlastním případě vnímá jako účelově vytvořenou překážku ze strany českého státu, který si žádá zaplatit za to, že se vůbec začne zabývat vlastním porušováním zákona svých úředníků a možnou nápravou chyb, které ve své nedostatečné odpovědnosti sám způsobil a zavínil.

Stěžovatel dává na vědomí, že eviduje ve vztahu k českému státu nejméně tři sta dosud nezaplacených pohledávek v celkové výši pět set miliónů korun, které v současné době projednává MFČR, MSČR, resp. MVČR. Pokud tedy český stát i nadále trvá na zaplacení soudních poplatků, bude jistě morálnější zaúčtovat si tyto ve vzájemném nároku tak, aby stěžovatel nemusel svůj majetek, který mu byl za přičinění českého státu zdevastován, za účelem projednání nápravy a škody prodávat.

Stěžovatel navrhuje usnesení soudu zrušit a věc vrátit k dalšímu řízení."

Ze soudního spisu vyplývá, že podáním ze dne 16. 1. 2010 požádal stěžovatel o osvobození od soudních poplatků. Městský soud, který rozhoduje o více žalobách stěžovatele (což je Nejvyššímu správnímu soudu z rozhodovací činnosti známo), v tomto případě vycházel pro posouzení žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků pro časovou návaznost z obsahu svého spisu sp. zn. 9 Ca 237/2009, v němž stěžovatel rovněž podal návrh na osvobození od soudních poplatků. V uvedené věci sp. zn. 9 Ca 237/2009 městský soud stěžovateli zaslal dne 16. 10. 2010 k vyplnění formuláře „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ a poučil ho, že podle § 36 odst. 3 s. ř. s. je třeba skutečnost, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku soudu věrohodným způsobem doložit. Stěžovatel v potvrzení ze dne 29. 10. 2009 zasláném do spisu sp. zn. 9 Ca 237/2009 sdělil, že není zaměstnán, nemá žádné příjmy z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a není podnikatel. Nepobírá žádné příjmy z hmotného a sociálního zabezpečení. Pokud jde o příjmy z pronájmu podle § 9 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, byl ve ztrátě. Jeho majetek vyšší ceny tvoří dle jeho tvrzení „soubor nemovitostí, které jsou zchátralé, poškozené a zdevastované, které nelze obhospodařovat se ziskem, neboť vyžadují rozsáhlé investice a rekonstrukce. Dále lesní majetek, který je vytěžený, zdevastovaný, vyžadující nákladné zalesnění a dlouhodobou péči.“ Stěžovatel dodal, že správě majetku se nemůže pro dlouhodobé onkologické onemocnění věnovat. Ve formuláři uvedl, že má vyživovací povinnost ke svému synovi J. D. H., nar. X, který nemá vlastní příjmy a žije s ním ve společné domácnosti. Pokud jde o dluhy, v potvrzení uvedl 6 pokut uložených MŽP v celkové výši 7 603 000 Kč. K potvrzení připojil kopie přiznání k dani z příjmů fyzických osob za roky 2007 a 2008, kopii potvrzení odborného lékaře ze dne 30. 10. 2006 a kopii zprávy o kontrolním vyšetření ze dne 8. 10. 2008. Podle fotokopie daňového přiznání za rok 2007 (z něhož ani nevyplývá, že bylo v takovéto podobě skutečně doručeno finančnímu úřadu) dosáhl stěžovatel příjmů z pronájmu dle § 9 zákona o daních z příjmů ve výši 2 582 626 Kč, jeho výdaje podle téhož ustanovení činily 5 805 312 Kč, daňová ztráta z pronájmu činila 3 222 686 Kč. Podle daňového přiznání za rok 2008 (z něhož rovněž nevyplývá, že bylo v takovéto podobě skutečně doručeno finančnímu úřadu) dosáhl stěžovatel příjmů z pronájmů ve výši 7 620 966 Kč, jeho výdaje činily 8 834 769 Kč, daňová ztráta činila 1 213 803 Kč. Městský soud

přihlížel i k potvrzení ze dne 30. 10. 2006 vystavenému Dr. J. M. a zprávě o kontrolním vyšetření ze dne 8. 10. 2008 prokazující zdravotní stav stěžovatele.

Městský soud posoudil stěžovatelem uvedená tvrzení a dospěl k závěru, že nejsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel předně soudu věrohodným způsobem nedoložil své majetkové poměry. Za věrohodné doložení majetkových poměrů nelze považovat krajně neurčitý popis stěžovatelova majetku větší ceny obsažený ve zmíněném potvrzení, omezující se na neurčité formulace „soubor nemovitostí“ či „lesní majetek“ bez jakékoliv bližší specifikace, která by umožňovala tento majetek identifikovat. Skutečnost, že stěžovatel svůj „lesní majetek“ označuje za vytěžený, zdevastovaný apod., je v příkrém rozporu se skutečností, že z pronájmu z tohoto majetku má stěžovatel dle předložených daňových příznání příjmy ve výši několika milionů korun ročně. To, že stěžovatel v daňových příznáních opakovaně vykázal ztrátu, může (ale nemusí) dle názoru soudu být důkazem neefektivity hospodaření stěžovatele s vlastním majetkem, nejedná se však o důkaz, že jeho nemovitý majetek nemá žádnou hodnotu. Stěžovatel sám připouští, že se jedná o majetek „větší ceny“. Dále městský soud uvedl, že z dostupných údajů o jednotlivých parcelách zapsaných v katastru nemovitostí lze zjistit, že lesní pozemek parc. č. 1301 v k. ú. Soutice, což je jen jedna z nemovitostí stěžovatele, dosahuje výměry 117 325 m² a již z tohoto údaje lze usuzovat, že hodnota této nemovitosti není zanedbatelná. Stěžovatel tedy rozhodně není nemajetný. Nemá-li jiné zdroje příjmů, má možnost opatřit si prostředky k celkovému vylepšení své finanční situace např. prodejem části svého nemovitého majetku. Jedinými příjmy, které stěžovatel soudu doložil, byly jeho příjmy z pronájmu deklarované v daňových příznáních. Ačkoliv tyto příjmy v letech 2007 a 2008 činily několik milionů korun ročně, výdaje vynaložené stěžovatelem na jejich dosažení, zajištění a udržení podle údajů v daňových příznáních dosáhly ještě větší výše, takže stěžovatel se ocitl ve ztrátě. Stěžovatel ale evidentně musel mít nějaké finanční prostředky, z nichž financuje náklady na své bydlení, výživu, dopravu apod., a ze kterých plní vyživovací povinnosti ke svému synovi. Výši těchto finančních prostředků, jimiž může disponovat, však stěžovatel soudu nedoložil.

Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost přípustnou, neboť podle jeho konstantní judikatury, je-li kasační stížností napadeno usnesení o zamítnutí návrhu na osvobození od soudních poplatků, případně usnesení o zastavení řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku, není překážkou meritorního projednání kasační stížnosti nezaplacení soudního poplatku za tuto kasační stížnost - srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 - 77, www.nssoud.cz, nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, www.nssoud.cz, podle kterého *v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.*

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.). Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. Nejvyšší správní soud je vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.] nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv

za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

Ke shora citovanému ustanovení, jež upravuje otázku individuálního osvobození od soudních poplatků pro řízení před správními soudy, se opakovaně vyjádřil i Nejvyšší správní soud. Ve svém rozsudku ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003 - 54, publikovaném pod č. 311/2004 Sb. NSS, zdejší soud ve vztahu k § 36 odst. 3 s. ř. s. především zdůraznil, že při podání návrhu na individuální osvobození od soudních poplatků podle tohoto ustanovení musí žalobce v žádosti o osvobození od soudních poplatků jednak uvést, v čem spatřuje nedostatek prostředků, z nichž by měl zaplatit soudní poplatek, a jednak toto tvrzení doložit.

Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší správní soud rovněž v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, když připomněl, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ Žadatele o osvobození od soudních poplatků tak stíhají břemena tvrzení i důkazní. Smyslem institutu osvobození od soudních poplatků je, aby účastníkovi řízení, který se nachází ve výjimečné a tíživé sociální (majetkové) situaci, nebránila v uplatnění či bránění jeho práva povinnost zaplatit soudní poplatek.

Stěžovatel se domnívá, že městský soud nesprávně právně posoudil podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel odmítá názor soudu, podle kterého by si měl náklady řízení hradit. Nesouhlasí s doporučením soudu majetek prodat a má za to, že tento názor soudu nemá precedent v justiční praxi, je přímo nemorální a popírá ducha a smysl zákonů. Je toho názoru, že takováto transakce by však byla nemožná již proto, že na parcelách stěžovatele vážně nucená exekuce. Pro posouzení výše uvedené námítky je nezbytné vyjít z důvodů, pro něž městský soud neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků a neustanovil mu zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti. Rozhodnutí městského soudu není postaveno na závěru, že by stěžovatel měl dostatek prostředků, a nejsou tudíž u něj dány důvody pro osvobození od soudních poplatků. Stěžejním důvodem pro zamítnutí žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků byla ta skutečnost, že stěžovatel věrohodným způsobem nedoložil své majetkové a výdělkové poměry. Městský soud tento svůj závěr srozumitelně a logicky odůvodnil.

Nejvyšší správní soud připomíná, že v případě žádosti o osvobození od soudních poplatků stíhá stěžovatele břemeno tvrzení a důkazní, které nelze naplnit uváděním nevěrohodných tvrzení, resp. zamlčením některých dalších významných skutečností. V projednávané věci stěžovatel v potvrzení o majetkových poměrech nemovitosti, jejichž je vlastníkem, řádně neoznačil, když pouze obecně konstatoval, že je vlastníkem souboru nemovitostí a lesního majetku bez jakékoliv bližší identifikace. Lze tak uzavřít, že stěžovatel ohledně vlastněných nemovitostí neunesl břemeno tvrzení. Pokud nemovitosti nespécifikoval parcelními čísly a katastrálním územím, nemůže v kasační stížnosti účinně městskému soudu vytýkat, že tento nepřihlédl při posouzení majetkových poměrů k tomu, že na parcelách vážně nucená exekuce.

O tom, že majetkové poměry stěžovatel soudu řádně nedoložil svědčí mimo jiné i tvrzení stěžovatele poprvé se objevující až v kasační stížnosti, kde zmiňuje existenci pohledávek vůči českému státu ve výši přesahující 500 milionů Kč, které v současné době projednává MFČR, MŠCR resp. MVČR. O těchto pohledávkách se v potvrzení o majetkových poměrech stěžovatel nezmínil. Městský soud zdůraznil, že stěžovatel mimo příjmů z pronájmu, jež činily v letech 2007 a 2008 několik milionů korun ročně, žádné jiné neuvedl a nedoložil. Za situace, kdy oproti příjmům z pronájmu stěžovatel vynaložil výdaje v částce příjmy převyšující a současně tvrdil,

že má vyživovací povinnost k synovi, městský soud zcela logicky uzavřel, že stěžovatel zcela evidentně musí disponovat nějakými finančními prostředky, z nichž financuje náklady na bydlení, výživu atd. Z tohoto důvodu se pak jeví stěžovatelem zasláné potvrzení o příjmech nevěrohodné.

S tímto závěrem se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje. Městský soud pouze nad rámec potřebného odůvodnění uvedl, že stěžovatel si může opatřit prostředky k celkovému vylepšení své finanční situace např. prodejem části svého nemovitého majetku. Proti tomuto doporučení stěžovatel v kasační stížnosti brojí a označuje jej za nemorální popírající ducha a smysl zákonů. Jak již bylo výše uvedeno, stěžejním důvodem pro zamítnutí žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků nebyl závěr soudu o tom, že stěžovatel finančními prostředky disponuje, resp. závěr soudu o tom, že z případného prodeje nemovitostí může soudní poplatek uhradit, nýbrž ta skutečnost, že stěžovatel neunesl důkazní břemeno ohledně svých majetkových a výdělkových poměrů. Městský soud v této části odůvodnění reagoval na zjištění, že stěžovatel je vlastníkem rozsáhlých nemovitostí, přičemž vlastnictví k těmto nemovitostem vypovídá o jeho majetkových poměrech. Pokud městský soud zmínil možnost prodeje těchto nemovitostí, odkazoval-li konkrétně na vlastnictví k lesnímu pozemku o výměře 117 325 m², přičemž se nejedná o nemovitost, která by sloužila k bydlení stěžovatele, nelze úvahu soudu o možném vylepšení finanční situace stěžovatele označit za nemorální, odporující smyslu zákona.

Pokud stěžovatel namítá, že mu je upírán přístup ke spravedlnosti účelovým znemožněním opravných prostředků ve věci, odkazuje Nejvyšší správní soud na závěry rozsudku č. j. 6 Ads 50/2009 - 67, dle kterého „podle čl. 36 odst. 4 Listiny základních práv a svobod podmínky a podrobnosti práva na soudní a jinou právní ochranu upravuje zákon. Jednou z těchto podmínek je i zaplacení soudního poplatku v případě, kdy je poplatková povinnost dána zákonem. Zákonný požadavek zaplacení soudního poplatku nemůže být proto považován za porušení práva na přístup k soudu, resp. práva na spravedlivý proces. Obdobně vnímá soudní poplatky rovněž Ústavní soud, který je řadí mezi podmínky realizace práva na soudní ochranu. Ve svém nálezu ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. IV. ÚS 162/99, Ústavní soud uvedl, že úprava poplatkové povinnosti či osvobození od ní provedená zákonem České národní rady č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, představuje jeden ze základních momentů podmiňujících právo na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Stanovil-li totiž zákon i v tomto směru pevná pravidla umožňující přístup k soudu také splněním v něm obsažených podmínek, potom tyto podmínky musí respektovat nejen ten, kdo se dovolává práva na soudní ochranu, ale také stát prostřednictvím orgánu soudní moci.“

Stěžovatel v kasační stížnosti zdůrazňuje svůj špatný zdravotní stav. Je nucen čelit mnoha lékařským zákrokům, kterými se snaží zachránit si život a jako cizinec nese si také osobně valnou část finančních nákladů na poskytování zdravotní péče. Městský soud dle jeho názoru zdravotní stav bagatelizuje. Městský soud zdravotní stav stěžovatele hodnotil. Dospěl k závěru, že ačkoliv lékařská potvrzení prokazují, že stěžovatel je dlouhodobě vážně nemocen, nelze z nich dovodit, zda a jaké prostředky je stěžovatel v souvislosti se svým onemocněním nucen vynakládat. Soud proto z uvedených potvrzení nemohl čerpat zjištění, jež by byla relevantní pro rozhodování o stěžovatelem uplatněné žádosti.

S tímto závěrem se Nejvyšší správní soud ztotožňuje. Jestliže stěžovatel zůstal pouze v rovině tvrzení, aniž doložil, jaké částky je nucen v souvislosti s léčbou vynakládat, nelze vinit městský soud za to, že náklady na léčbu nezohlednil. Navíc v situaci, kdy městský soud nevyhověl návrhu stěžovatele na osvobození od soudních poplatků z důvodu nevěrohodnosti, resp. neúplnosti tvrzení stěžovatele ohledně jeho příjmů, nemohly by stěžovatelem doložené náklady na léčení zvrátit zamítnutí žádosti. Tato námitka je tedy nedůvodná.

Lze tedy uzavřít, že závěr městského soudu, podle něhož jsou tvrzení uváděná stěžovatelem nedůvěryhodná a neúplná, je plně přezkoumatelný, a je založen na důvodech, které městský soud srozumitelně v odůvodnění svého rozhodnutí předkládá. Nejvyšší správní soud neshledal napadené usnesení nezákonným, proto kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O nákladech řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalovanému, který byl v řízení úspěšný, náklady řízení nevznikly, resp. je neúčtoval. Proto soud rozhodl, že žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 28. července 2010

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu